

Co je příčinou aktuálního sucha, jak vážná je situace ohledně nedostatku vody v půdě a které oblasti jsou nejvíce zasaženy? V rozhovoru o tom mluví klimatolog Pavel Zahradníček.

Hrozí rozšíření extrémního sucha v Česku, říká klimatolog

Letošní duben je v Česku druhý nejsušší od roku 1961. Zima přitom nebyla tak bohatá na sníh, jak se často říká, připomíná klimatolog Pavel Zahradníček z Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ) a ústavu Akademie věd ČR CzechGlobe. Voda chybí i tam, kde jí bývá dost, a rozhodující pro úrodu budou následující měsíce. Podzemní vody zůstávají kvůli loňskému suchu na nízkých úrovních.

Letošní duben je podle ČHMÚ druhým nejsušším dubnem od roku 1961 na našem území. Jak vážná tato situace je?

Kdyby to byl pouze jednotlivý měsíc, situace by samozřejmě vážná nebyla. Je běžné, že se u nás střídají vlhké a suché měsíce. Nyní se to nakumulovalo. Březen byl také velice suchý s málo srážkami a zima na tom nebyla o moc lépe.

Srážek bylo v zimě zhruba o 30 procent méně. Přestože se mediálně často mluvilo o tuhé a na sníh extrémně bohaté zimě, v realitě to tak vůbec nebylo. Mrazy byly ještě mírnější, než v zimě mají být, a spadlo asi o 40 procent méně sněhu, než je běžné.

Chybí hlavně sněhová pokrývka, která na začátku vegetační sezony doplňuje vodu v půdě. Částečně bylo hydrologické sucho i minulý rok, takže se to nabaluje a situace začíná být z tohoto hlediska horší.

Ve kterých regionech ČR je problémem se suchem nejhorší?

Jsou oblasti, typicky nížinné oblasti jako jižní Morava nebo Polabí, kde je relativně málo půdní vláh. Není to nic neobvyklého, v tuto dobu to tam zkrátka bývá.

Naopak v regionech, kde by na první pohled mohlo být vody více, je vláh méně než obvykle. Jde o Českomoravskou vrchovinu, východní a severní Čechy a severní Moravu.

Tam na to krajina ani zemědělci nejsou tolik připraveni jako v oblastech jižní Moravy, kde jsou na suchu, dá se říct, zvyklí.

Koho může současné sucho zasažnout nejvíce?

Stále jsme na začátku zemědělské sezony. Rozhodující bude, jak bude vypadat květen a jaké to potom bude mít dopady na výnosy.

Kdyby sucho přetrvávalo, mělo dlouhodobější charakter a srážky v květnu by stav nedokázaly nasycit, pravděpodobně by to mělo dopady na výnosy plodin. Známe to z let 2018 a 2012, kdy byly výnosy následkem dlouhodobějšího sucha rekordně nízké.

Sucho a teplo nahrávají lesním požárům.
FOTO: GABRIEL KUČHTA, DENÍK N

Pak existuje hydrologické sucho. Není obvyklé, aby na začátku dubna byly podzemní vody v takhle špatném stavu. Je to vizitka letošní zimy i pokračujícího sucha z minulého roku, kdy sucho tolik nedopadlo na půdu a zemědělce, ale na hydrologii a vodohospodářství.

Stavy podzemních vod jsou nízké a stejně tak nízký je i průtok na řekách, které monitoruje ČHMÚ. Pokud to bude přetrvávat, mohla by v květnu a v červnu v některých regionech docházet voda ve studních.

Jaké jsou nejbližší vyhlídky? Mohla by se situace v příštích dnech zlepšit?

Výhledy je vždycky vhodné dělat maximálně na sedm až deset dní dopředu.

Žádné pozitivní vyhlídky zatím nevidíme a srážek moc neočekáváme. Na konci příštího týdne by se možná nějaké mohly objevit, ale je to hodně nejisté. Nacházíme se teď v suchém období a situace se srážkami není nijak zvlášť pozitivní.

Co by následovalo, kdyby v dalších týdnech výrazněji nepršelo?

Půdní sucho se bude dále prohlubovat. Na 95 procentech území České republiky je nyní méně půdní vláh, než je obvyklé. Na téměř 60 procentech území už pozorujeme mírné sucho a na zhruba 30 procentech už je extrémní a výjimečné sucho – dvě nejhorší kategorie.

Počítáme, že extrémní a výjimečné sucho mohou být v horizontu 10 dní klidně na 60 procentech území.

Kdyby přišly deště, nejhůře zasažená svrchní vrstva by se dosytila. Otázka je, jak moc by přšelo i poté. Z minulosti máme zkušenosti s tím, že sice přišla fronta se 100 milimetry vody, ale poté zase měsíc nepršelo a sucho se velice rychle vrátilo.

Důležité tedy není množství deště, ale to, jak často k nim bude v dalších dnech docházet.

Nakolik lze letošní sucho spojit s klimatickou změnou?

Mění se intenzita a četnost sucha. Pokud se jeho periody takto často opakují, je to problém spojený s dopady klimatické změny.

Mění se charakter srážek – nyní je to jedna z mála sezon, kdy srážky na začátku zemědělské sezony významně klesají prakticky na celém území ČR.

A když se k tomu přidá malé množství sněhu, které je ovlivněno nárůstem teplot vzduchu, jsou jarní sucha jasně podmíněná.

Kdyby nerostly teploty vzduchu, měli bychom více zimních srážek tak jako před rokem 2000. Nástup jara by byl podstatně lepší a pravděpodobně by se neměnil ani charakter rozložení srážek během roku.

Srážek během roku paradoxně mírně přibývá, ale jejich rozložení není pro zemědělce vůbec dobré.

Týká se tento problém jen Česka, nebo i dalších evropských zemí?

Předpokládám, že třeba střední Evropa bude nedostatkem půdní vláh trpět, protože srážky logicky nejsou omezené hranicemi. Většinou to má dopad v dlouhodobějším horizontu na celý region.

Ukazuje současná situace na nedostatečná opatření státu proti suchu?

Nemyslím si, že by stát něco úplně zanedbal. Situace se ale vždycky řeší v období sucha, nebo naopak v období povodní.

Neměla by se řešit jenom opatření proti suchu, ale i proti povodním. Jsou to třeba rezervoáry na vodu, díky nimž jsme schopni s vodou lépe nakládat. V době, kdy zažíváme extrémní přívalové srážky, je potřeba dokázat vodu zachytit a využívat ji v době sucha.

Je potřeba ještě více rozvíjet zásoby vody, mít propojené vodárenské sítě a posílit celou tuto infrastrukturu, abychom neztráceli třeba i pitnou vodu a aby nebyly velké ztráty jenom kvůli špatným trubkám.

Postup je podle mě pomalý, ale nové přehrady a další opatření se samozřejmě plánují. Legislativní proces je v tomto ohledu hodně zdoluhavý a není to asi úplně jednoduché.

Co mohou lidé sami dělat, aby lépe hospodařili s vodou?

Díky programu Dešťovka si lidé pořizovali retenční nádrže. Někteří mají i vlastní barely. Hodně zahrádkářů využívá k zalévání právě tuto vodu. Myslím si, že to je dobrý způsob, který je možné používat k zadržení vody na pozemku.

Co může současné sucho znamenat pro pálení čarodějnic a riziko požárů? (Rozhovor byl pořizen 29. dubna 2026, pozn. red.)

Situace dobrá není. Nejhorší stav byl ve středu odpoledne, kdy si někteří lidé mohli pálení čarodějnic trénovat.

V posledních pár dnech se výrazně snížila vlhkost dřeva, vegetace a paliva. Do toho přišel silnější vítr, který bývá hlavním motorem takovýchto požárů. Ve středu bylo riziko nejvyšší, na 20 procentech ČR byl extrémní stupeň rizika.

Ve čtvrtek se riziko mírně snížilo, protože vítr nebyl tak silný. Je ale vždy vhodné být při pálení opatrný. V některých oblastech je nejlepší se pálení čarodějnic úplně vyhnout.

ADÉLA LERCHOVÁ
spolupracovnice redakce

Stavy podzemních vod jsou nízké a stejně tak nízký je i průtok na řekách, které monitoruje ČHMÚ. Pokud to bude přetrvávat, mohla by v květnu a v červnu v některých regionech docházet voda ve studních.